

Sudmalu ūdenszirnavas Pūrē

Televīzijas ēkas celtniecība Zaķusalā Rīgā 20.gadsimta 80.gados

“Zudusī Latvija”: pagātnes rekonstrukcija digitālajā vidē

Čūsku vāzes pamatne Remtes muižā

Remtes muižas cilņi

2011.gada 24.februārī Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) Jaunākās periodikas lasītavā un izstāžu zālē plašāka sabiedrība tika iepazīstināta ar Latvijas Nacionālās digitālās bibliotēkas “Letonica” (LNDB) projekta “Zudusī Latvija” pirmajiem rezultātiem — tika atklāts portāls “Zudusī Latvija” un ceļojošā izstāde “Zudusī darbīgā Latvija”.

Projekts "Zudusī Latvija" ir viens no Latvijas atmiņas institūciju veiksmes stāstiem digitalizācijas jomā — tas guvis ļoti lielu sabiedrības ievēribu un rosinājis neticami daudz cilvēku aizrautīgi iesaistīties Latvijas pagātnes restaurācijā. Pateicoties tam dienasgaismu ieraudzījuši neskaitāmi unikāli objekti un no aizmirstības paglābtas vērtīgas pagātnes liecības. Projekta ideja aizrāvusi pat tos, kas līdz šim no digitalizācijas atturējušies, un rosinājusi gan bibliotēku, gan muzeju un citu institūciju aktivitāti savu resursu digitalizēšanā, tādējādi veidojot jaunus, interesantus un vērtīgus informācijas resursus.

Pūres muiža ap 1930.gadu...

Latvijas kultūrvēsturisko objektu attēlus un izveidot tiem vienotu piekļuves vietni, lai padarītu tos pieejamus plašam interesentu lokam, — audzis un bagātīgi sakoplojis gan projekta koncepcijas, gan satura izvēsuma ziņā. Arī projekta partneri, pateicoties savu krājumu daudzveidībai un materiālu specifikai, ienesuši nianšes projekta satura attīstībā, piemēram, Latvijas Fotografijas muzejs, Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts (LU LFMI). Šobrīd digitalizētais materiāls sniedz iespēju skatīt ne tikai zudušos dabas objektus un kultūras infrastruktūru, bet arī cilvēka dzīvi vēstures notikumu gaitā.

un mūsdienās

Projekta ietvaros izveidota unikāla kolekcija — liela datu apjoma informācijas resurss tiešsaistē. Kolekcijas attēlu kopējais skaits šobrīd pārsniedz 19 000 vienības.

2008.gadā projekts ieguvis Eiropas digitālās bibliotēkas (EDB) programmas eContentplus projekta EuropeanaLocal (<http://www.europeanalocal.eu>) finansiālo atbalstu, kas nodrošina arī kolekcijas satura iekļaušanu EDB portālā "Europeana" (<http://www.europeana.eu/portal>).

"Zudusī Latvija" attīstība

Projekta ideja dzima 2007.gadā — tās autora un arī projekta iniciatora gods pieder LNB Digitālās bibliotēkas nodaļas Digitālās attīstības departamenta informatīvo sistēmu projektētājam Artūram Žoglam. Laika gaitā projekta idejas aizmetnis — digitalizēt zudušu

Projekta vadītāja Ginta Zalcmane izstādes "Zudusī darbīgā Latvija" atklāšanā 2011.gada 24.februārī (Ligītas leviņas foto)

Blokmuīža Rīgā

Kolekcija ietver digitalizētas fotogrāfijas, atklātnes, senu zīmējumu, grafiku kopijas no 19.gadsimta beigām līdz mūsdienām, kurās attēloti laika gaitā zuduši arhitektūras un mākslas pieminekļi (baznīcas, muižas, pilskalns un viduslaiku pilsdrupas), pilsētu un apdzīvotu vietu skati, sabiedriskās ēkas (pašvaldību ēkas, skolas, biedrību nami), saimnieciskās būves (fabrikas, dzirnavas, cepļi, amatnieku darbnīcas), infrastruktūras objekti (pasta ēkas, veikali, krogi, zirgu pasta un dzelzceļa stacijas, dzelzceļi un ceļi, tilti), Latvijas iedzīvotāju mājvietas, lauksaimniecības celtnes (rijas, klētis, kūtis un stallji), dabas objekti (ainavas, upju senlejas, klintis, dižkoki, dižakmeņi). Kolekcijas attēlos dokumentēta

arī Latvijas sabiedrības ekonomiskā, sociālā un kultūras dzīve kopš 19.gadsimta otrās puses, zudušas nodarbes (linu apstrāde, labības kulšana ar kuļmašīnām), darbības nozares (zemnieku darbs lauku viensētās, senie amati, piemēram, jau izzudušais plostnieku amats), dažādu biedrību un organizāciju darbība, saviesīgā dzīve, tērpu vēsture, cilvēka izskats, sadzīves priekšmeti un piederumi utt.

Projekta īstenošanas gaitā sākotnēji plānotā satura koncepcija paplašināta ar nozīmīgu papildu kritēriju — kolekcijā tiek iekļauti ne tikai zuduši objekti, bet arī tādi, kuru oriģinālo izskatu gadu gaitā skārušas radikālas izmaiņas, piemēram, veiktas pārbūves, tie ir daļēji sagruvuši, mainījusies apkārtējā infrastruktūra un ainava.

Projekta nozīme

Projekta nozīme ir saistīta ar Latvijas kultūrvēstures pētniecību. Projekta ietvaros izveidotā tīmekļa vietne (www.zudusilatvija.lv) darbojas kā visas Latvijas kultūras institūciju un privātu kolekcionāru sadarbības portāls jeb virtuāla kultūrvēsturiskās informācijas saziņas vide gan tās izstrādātājiem, gan jebkuram tās lietotājam. Projekta saturs, kas ietver vizuālu un vēstures faktu informāciju par objektiem visā Latvijas teritorijā, tiešsaistē ir pieejams ikvienam interesentam. Vietne

izmantojama novadpētnieciska rakstura interesēm, pētniecībai, radošā darba un izglītības vajadzībām. Tas ir resurss, kurā ikvienam iespējams identificēt sevi ar kādu no Latvijas vietām saistībā ar izcelsmi, dzīves un darba vietu vai sev tuvu Latvijas nostūri.

Vietnē publicētie objekti ir ne tikai apskatāmi, tos iespējams komentēt, papildināt ar faktogrāfisko informāciju, ievietošanai kolek-

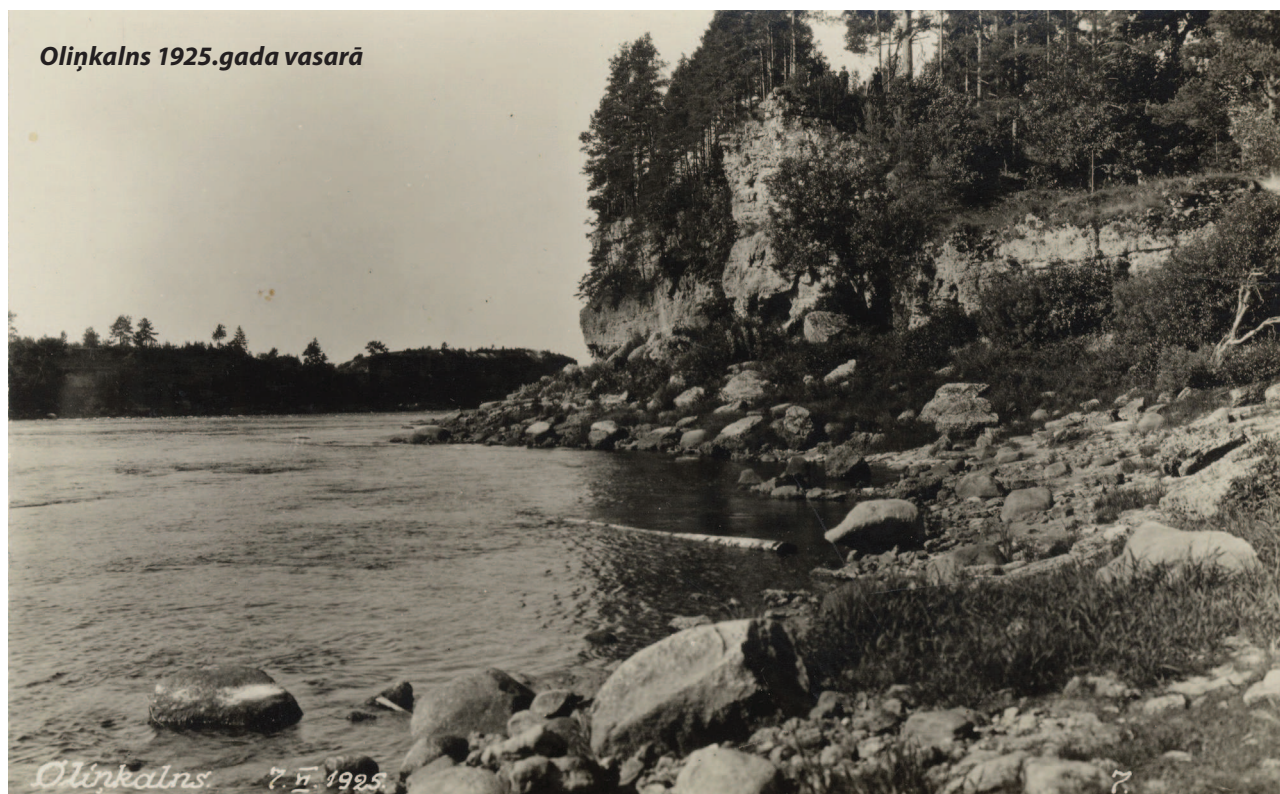
cijā var piedāvāt jaunus objektu attēlus un informāciju par tiem. Informācijas meklēšanai un pārliūkošanai portālā "Zudusi Latvija" attēliem pievienojami metadati. Lai atpazītu attēlos redzamo, nepieciešamas plašas Latvijas kultūrvēstures zināšanas, tādēļ līdztekus digitalizācijai notiek pamatīgs vēstures izziņas darbs.

Tādējādi projekta ietvaros no aizmirstības tiek paglābti ne tikai seni attēli, bet arī ļoti daudz ar tiem saistītas vēsturiskas informācijas.

Informācijas bagātais resurss ir nozīmīgs atbalsts tradicionālo mācību iespēju paplašināšanā skolēniem un studentiem. Par projekta saturu un sadarbības iespējām jau ir ieinteresējies Valsts izglītības satura centrs. Sadarbības mērķis — iekļaut vēsturiskās fotogrāfijas Latvijas vēstures mācību materiāla saturā. Plānots uzrunāt Vēstures skolotāju biedrību par iespējamo skolēnu iesaistišanu projekta informācijas izpētē, kas būtu kā papildu izglītības iespēja Latvijas vēstures apgūvē. Unikālais vizuālais mantojums, kas

Mežsloku senkapos izvietotā piemiņas vieta Ilzenē dzīvojušajiem līviem

Oliņkalns 1925.gada vasarā

Oliņkalns 7. 7. 1925

tagad plaši pieejams digitālajā vidē, jau ir rosinājies daudz aktivāku jauniešu interesi par sava novada pagātņi.

Cerams, "Zudusī Latvija" kā bagātīgs informācijas avots uzrunās arī tautiešus ārvalstīs, kuru interese par Latviju nav atslābusi visus trimdā pavadītos gadus.

Resurss ir arī labs atbalsts kultūras tūrisma attīstībai, jo īpaši tādēļ, ka objektiem tiek pievienotas ģeogrāfiskās koordinātes un tie tiek attēloti interaktīvā kartē portālā "Zudusī Latvija".

Ļoti svarīgi, ka projekts "Zudusī Latvija" aktivizē bibliotēku darbu novadpētniecībā. Projekta ietvaros dota iespēja to attīstīt jaunā līmenī, virtuāli ar sava novada dārgumiem iepazīstinot ne tikai interesentus

gitalizētās arhīvdarbes LNB serveros. LNB sniedz palīdzību attēlu atlasē no sava krājuma, piedāvā projekta partneriem apmācības attēlu skenēšanā un metadatu veidošanā. Ja projekta partneriem nav tehnoloģisku iespēju veikt materiālu skenēšanu atbilstoši projektā izvirzītajām kvalitātes prasībām, to paveic LNB. LNB arī pati piedalās projekta "Zudusī Latvija" satura veidošanā. Ievērojami projekta satura daļu veido LNB Baltijas Centrālās bibliotēkas krājumā glabātās Baltijas pagātnes liecību vācēja Oto Bonga (1918–2006) dāvinātās kolekcijas fotogrāfijas un atklātnes — projektam sagatavotas vairāk nekā 15 000 digitālās datnes.

Šobrīd projektā iesaistījušies 50 partneri. Taču jāņem vērā, ka sadarbības tīkls sazarojas vēl tālāk, jo

Vānes pagasta Aizupes muiža agrāk...

tuvākā apkaimē un Latvijā, bet arī starptautisko sabiedrību. Līdz šim bibliotēkās ilgus gadus rūpīgi vākto materiālu pieejamība, izmantošana un arī saglabāšana nākamajām paaudzēm bija ierobežota. Pateicoties mūsdienīgajam formātam, to pieejamība un izmantošanas iespējas krietni palielinājušās.

Projektu "Zudusī Latvija" LNB veido sadarbībā ar citām Latvijas atmiņas institūcijām — bibliotēkām, muzejiem, kultūras mantojuma aizsardzības un saglabāšanas organizācijām, kā arī privātpersonām. Šī sadarbība, kā arī Latvijas iedzīvotāju iesaistīšanās vienota digitālās bibliotēkas resursa veidošanā dara šo projektu unikālu citu digitālās bibliotēkas projektu vidū. Ikviens projekta dalībnieks sniedz nenovērtējamu ieguldījumu satura veidošanā, kas jau ir kļuvis par nozīmīgu Latvijas nacionālās kultūras sastāvdaļu. Spēja tik daudzām institūcijām apvienoties kopīgam darbam ir viena no projekta lielākajām vērtībām, jo izveidot tik apjomīgu un daudzveidīgu kolekciju vienai atsevišķai institūcijai nebūtu pa spēkam, tas iespējams tikai vi- siem kopā, iesaistot arī sabiedrību.

Sadarbība ar projekta partneriem

Projekta koordināciju ir uzņēmusies LNB. Tā organizē sadarbību ar projekta partneriem, veic satura plānošanu un rūpējas par datu kvalitātes kontroli. Projekta sadarbības partneriem ir iespēja glabāt di-

un tagad

projekta partneri tajā savukārt iesaista savus novadniekus — privātkolekcionārus un citus interesentus. Šādu partneru vidū jāmin Bauskas Centrālā bibliotēka, Ventspils bibliotēka, Smiltenes pilsētas bibliotēka, Pļaviņu novada bibliotēka u.c.

Pirmie un arī produktīvākie partneri: Bauskas Centrālā bibliotēka (Laimdota Ozoliņa), Skrundas vidusskolas bibliotēka (Baiba Eversa), Limbažu Galvenā bibliotēka (Zane Balode), Pļaviņu novada bibliotēka (Ineta Grandāne), Latvijas Universitātes Latvijas Vēstures institūta Etnogrāfisko materiālu krātuve (Lilita Vanaga). Drīz vien projektam pievienojās jauni partneri — Rīgas Vēstures un kuģniecības muzeja struktūrvienība — Latvijas Fotogrāfijas muzejs (Maira Dudareva), Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija (Katrīna Kukaine, Krišjānis Jantons), Ernsta Glikas Alūksnes Valsts ģimnāzija (Maija Bērzabinde), Nītaures pagasta bibliotēka (Mairita Prikule), Rūjienas muzejs-izstāžu zāle (Līga Siliņa), Preiļu Galvenā bibliotēka. Centrālās bibliotēkas iesaistās projektā pašas un mudina piedalīties arī pagasta bibliotēkas. Piemēram, pēc Limbažu Galvenajā bibliotēkā organizētā semināra bibliotēkām, kurā tika popularizēts projekts "Zudusī Latvija", dalību projektā pieteica Liepupes pagasta bibliotēka. Pēc semināra Kuldīgas Galvenajā bibliotēkā par projekta partneri kļuva Alsungas pagasta bibliotēka, savukārt pēc semināra Ludzas pilsētas galvenajā bibliotēkā projektā dalību līdz ar galveno bibliotēku uzsāka arī Pureņu pagasta bibliotēka.

Īpaši ir Bauskas Centrālās bibliotēkas galvenās bibliogrāfes Laimdotas Ozoliņas nopelni. Viņa ne tikai ļoti aktīvi digitalizē, bet arī iesaista skolēnus un pieaugušos Bauskas un tās apkārtnes kultūrvēstures pētīšanā.

Īpaša sadarbība LNB ir izveidojusies ar rakstnieces Melānijas Vanagas memoriālo muzeju. LNB Reto grāmatu un rokrakstu nodaļā kopš 1986.gada glabājas rakstnieces un kultūrvēsturnieces Melānijas Vanagas dāvinājums — 19 rokraksta albumi "Amatas albumi". Tie ietver rakstnieces pētījumus par Amatas upes ba-

Struteles muiža, tajā vēl aizvien rodama Krišjāņa Barona piemiņas plāksne un kāpņu parapets

seinu 20.gadsimta 60.–80.gados, tās apkārtni, kā arī cilvēku dzīvesstāstu pierakstus, kas nekad nav izdoti un ir tikai vienā eksemplārā. Muzeja vadītāja, Amatas skolas skolotāja Ingrīda Lāce ar rakstnieces tuvinieku atbalstu rosinājusi albumu digitalizāciju LNB. Daļa no Melānijas Vanagas atstātā fotomateriāla iekļauta kolekcijā "Zudušā Latvija".

Nozīmīgu krājumu — fotogrāfijas un atklātnes ar Ventspils ostas un pilsētas senajiem skatiem — vei-

dojusi Ventspils bibliotēka, kas aktīvi iesaistījusi arī privātkolekcionārus. Laba sadarbība izveidojusies ar Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekciju. Šīs iestādes krājumā ir ļoti vērtīgi kultūrvēsturisko objektu apsekošanas materiāli. Savukārt LU LFMI ir iesniedzis ļoti interesantu fotogrāfiju kolekciju, kura atspoguļo Latvijas Zinātņu akadēmijas Folkloras krātuves darbinieku tautas mutvārdu folkloras vākšanas darbu, īpaši Kurzemē, un folkloras teicēju fotogrāfijas. Šādi varētu turpināt un turpināt — ikviens projekta partneris devis nozīmīgu ieguldījumu projekta īstenošanā.

Vērtīgi, ka projekta ideja kopīgajam darbam piesaistījusi arī kolekcionārus, kuru darbs līdz ar dalību šajā projektā ieguvis jaunu izpratni un jēgu — būtiskākais nav vākt un glabāt, bet gan dalīties. Tieši viņu krājumos bieži atrodami reti, unikāli attēli. Īpaši laba sadarbība ar kolekcionāriem izveidojusies Bauskas Centrālajai bibliotēkai, Preiļu Galvenajai bibliotēkai, bagātīgu kolekciju saņēmusi Jelga-

vas Zinātniskā bibliotēka. Tam, ka projektā iesaistās privātpersonas, liela nozīme ir arī kultūras liecību saglabāšanas aspektā — nereti privātpersonu īpašumā esošas senas un vērtīgas fotogrāfijas vai pat kolekcijas nepiemērotu glabāšanas apstākļu vai citu iemeslu, tajā skaitā bieži vien arī mantinieku nevērības dēļ, iet bojā. Digitalizācija nodrošina to ilglaicīgu saglabāšanu. Turklāt privātos attēlos nereti atklājas savdabīgs, neierasts skatījums, atšķirīgs no oficiāli pieņemtā.

Ievērojamu fotogrāfiju apjomu — 1048 vēsturiskās un mūsdienu fotogrāfijas — projektam iesniedzis novadpētnieks un fotogrāfs Māris Locs. Viņa kolekcijā ieturēts noteikts princips — vēsturiskajai fotogrāfijai pretstatīts tās šodienas attēls, kuru fotogrāfs uzņēmis precīzi no tā paša skatpunkta. Ventspils Piejūras brīvdabas muzeja dzelzceļa vēstures speciālists Dainis Punculs projektam iesniedzis 756 fotogrāfijas un atklātnes, liela daļa no tām ir dzelzceļa staciju vēsturiskās

Romeskalna muiža

fotogrāfijas. Arī Vitolds Mašnovskis, kurš savulaik strādājis Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijā, veicis kultūrvēsturisku objektu šodienas fotofiksāciju. Tās ir objektu grupas, kuras mūsdienās strauji iet bojā: muižas, krogi, zirgu pasta stacijas, dzirnavas (gandrīz visas vējdzirnavas ir drupās, bez spārnjiem), dzelzceļa stacijas likvidētajās dzelzceļa līnijās. Viņš iesniedzis 5000 digitālas fotogrāfijas ar metadatiem.

Interesantākie kolekcijas “Zudusī Latvija” attēli

Visas kolekcijas fotogrāfijas un atklātnes ir nozīmīgas un interesantas, tāpēc kādu īpaši izcelt nav viegli. Digitalizētas ir gan savulaik plaši tīrītās fotogrāfijas un atklātnes, gan arī, sadarbojoties ar partneriem, ir veicies atrast arī retumus. Tās visas kopā veido kultūrvēsturisko Latvijas ainavu un rāda Latvijas cilvēkus gan darbos, gan atpūtas brīžos.

Īpašas kolekcijas ir, piemēram, Latvijas Fotogrāfijas muzejam: fotogrāfijas, kurās atainoti Gaujas plostnieki — sen zudis amats —, Strenču pilsēta, Latvijas lauku cilvēku darba ikdiena (darbs siena pļavā, labības kulšana, lina novākšana, kūdras apstrāde). Ieteicams apskatīties LU LFMI iesniegtās fotogrāfijas, kurās redzams Latvijas Zinātņu akadēmijas Folkloras krātuves darbinieku tautas mutvārdu folkloras vākšanas darbs, folkloras teicēji. Ļoti interesantas ir Romvalda Salceviča 20.gadsimta 70., 80.gadu fotogrāfijas, kurās redzamas Latvijas baznīcas, pilsētu skati, kultūras notikumi, piemēram, Vispārējie latviešu dziesmu un deju svētki 1982.gadā, Dailes teātra pārcelšanās uz jauno ēku Brīvības ielā.

“Zudusī Latvija” kolekcijā ir ievietotas un vēl turpinās tās papildināšana ar digitālām fotogrāfijām, kurās attēlota tā Daugavas krasta daļa, kuru appludināja 1966.gadā, uzceļot Pļaviņu hidroelektrostaciju. Šis Latvijai ir īpaši sāpīgs zaudējums. Lielākajā daļā šo fotogrāfiju zudušais Daugavas krasts ar skaistajām klintīm un dolomītu atsegumiem uzņemts īsu brīdi pirms appludināšanas.

“Zudusī Latvija” kolekcijā ir daudz Latvijas baznīcu, muižu attēlu. Gana plašs ir attēlu loks, kuros redzamas mājvietas un lauku cilvēku darbi, piemēram, labības kulšana, ražas vai siena novākšana, lauku apstrāde. Šobrīd kolekcijā ietverta Latvijas pilsētu *topos* rindojas šādi: Rīga, Liepāja, Jelgava, Cēsis, Kuldīga, Jūrmala, Ventspils, Alūksne, Limbaži. Portālā ievietotas arī viena objekta vairākas fotogrāfijas un atklātnes, tādējādi gūstams plašāks skatījums, piemēram, Ventspils bibliotēkas iesniegtie attēli, kuros atainota Ventspils osta, ļauj to aplūkot no dažādiem skatpunktiem. Latvijas kultūras iestādes un iedzīvotāji turpina aktīvi iesaistīties kolekcijas “Zudusī Latvija” veidošanā, portālā ienāk arvien jauni un jauni attēli.

Dūna bei Kokenhusen.

**Stūres krogs Koknesē
Daugavas krastā
20.gadsimta sākumā**

Pagaidām projektā mazāk pārstāvēti ir Latgales objekti, tādēļ tieši šī novada ļaudis gribētos aicināt vairāk iesaistīties kolekcijas veidošanā.

“Zudusī Latvija” portāls

Portālā “Zudusī Latvija” ievietoti un publiski pieejami visi projektam digitalizētie attēli. Projekta saturā netika iekļauti ar autortiesībām aizsargātie attēli.

Reģistrētie portāla lietotāji objektiem var pievienot komentārus (sākumā tie nonāk e-pastā zudusilatvija@lnb.lv), ievietot labojumus un precizējumus, papildinājumus (piemēram, par atpazītām personām), iesūtīt jaunus digitalizētus attēlus un informāciju par tiem. Iespēja papildināt, precizēt saturu ir svarīga portāla funkcija. Lietotāji ir ļoti aktīvi, tiek saņemts

fotogrāfiju un informāciju par tajā redzamo objektu; resursa unikālo identifikatoru oriģināla atrašanās vietā (krātuves šifru). Informācija par attēlā redzamo objektu ietverta anotācijā. Ja iespējams, tiek norādīts arī objekta pastāvēšanas laika periods, bojāejas vai izzušanas iemesls. Objekta atrašanās vietu portālā ievietotajā kartē nodrošina aprakstam pievienotās ģeogrāfiskās koordinātes.

Izvērstā meklēšana iespējama pēc jebkura vārda, kurš ievietots objekta aprakstā. Daudzie meklēšanas parametri nodrošina iespēju kā vienotu veselumu aplūkot atsevišķas kolekcijas vai objektu grupas, piemēram, kāda konkrēta fotogrāfa vai kolekcionāra kolekciju.

Izmantojot pārlūkošanu pēc tēmas vai vietas, portālā var pārliecināties, cik fotogrāfiju digitalizēts par katru tēmu vai Latvijas novadiem, pilsētām un pagas-

Kaucminde pils

daudz jaunas informācijas par portālā ievietotajiem attēliem, arī būtiski labojumi. Norit kopīgas, interesantas diskusijas par Latvijas kultūrvēstures objektiem.

Portālā ir vienkārša meklēšana, izvērstā meklēšana un pārlūkošana pēc tēmas un vietas. Digitalizētās informācijas meklēšanu un pārlūkošanu nodrošina metadatu shēmā ievadītā informācija, kas ietver: attēlā redzamā objekta nosaukumu; aptuvenu vai konkrētu gadu, kurā uzņemta fotogrāfija; autoru, ja tāds zināms; izdevniecību (ja zināma); atrašanās vietu (novads, pilsēta, pagasts); objekta tipu, ko raksturo pievienotie priekšmeti (piemēram, muiža, baznīca, tilts); resursa veidu (fotogrāfija, atklātne, zīmējums, grafika); organizāciju vai privātpersonu, kas iesniegusi digitalizēto

tiem — katrai tēmas vai ģeogrāfiskās vietas vienībai ir pievienots fotogrāfiju skaitu raksturojošs cipars.

Portāla “Zudusī Latvija” izstrāde tupinās, jaunajā versijā plānotas lielākas interaktivitātes iespējas reģistrētajiem lietotājiem, kam būs iespēja portālā pašiem ievietot jaunus digitalizētus attēlus un informāciju par tiem, pievienot ģeogrāfiskās koordinātes.

Projekta “Zudusī Latvija” finansējums

Projekts tiek īstenots ar Eiropas digitālās bibliotēkas (EDB) programmas *eContentplus* projekta *Europeana-Local* finansiālo atbalstu. Kopējais finansējuma apjoms ir 110 00 eiro, valsts līdzfinansējums — 27 680 eiro.

Kultūrvēstures objektu mūsdienu fotofiksācija

Projektā "Zudusī Latvija" Latvijas novadu zudušās kultūrvēsturiskās vērtības tiek atspoguļotas ne tikai senajos, bet arī mūsdienu attēlos. Projekta ietvaros tika organizētas vairākas ekspedīcijas, lai iemūžinātu projekta "Zudusī Latvija" objektus šodien. Šo ekspedīciju laikā, vērojot situāciju kultūras mantojuma saglabāšanas jomā, kļuva skaidrs, ka svarīgi ir veikt arī šobrīd bojā ejošu kultūras vērtību fotofiksāciju, jo ar laiku tās var tikt neatgriezeniski zaudētas. To seminārā "Latvijas kultūrvēsture digitālizācijas fokusā: Eiropas dimensija" 2010.gada 6.oktobrī uzsvēra arī projekta partneris,

*Bijusī Ernsta
Glika skola
Alūksnē*

unikālās četrspējumu enciklopēdijas "Latvijas luterāņu baznīcas" autors Vitolds Mašnovskis.

Daudzviet objekti ar kultūrvēsturisku nozīmi — pilis, muižas, baznīcas un citas senas celtnes — palēnām iet bojā. Kultūras pieminekļu saglabāšana nav valsts prioritāte. Arī daudzi privātpašumā nonākušie objekti netiek pienācīgi uzturēti, jo tas prasa lielus finanšu ieguldījumus.

Mūsdienu fotogrāfijas projektam iesnieguši Vitolds Mašnovskis un Māris Locs. Mūsdienu fotofiksācijas ekspedīcijās devušies arī LNB darbinieki. Notikuši četri braucieni: Bauskas pilsētā un tās apkārtnē, Alūksnes novadā, Pūrē un tās apkārtnē, tuvējā Kurzemē (Remte, Kabile, Aizdzire, Satiķi). Nozīmīgs šādos braucienos bija

projekta partneru atbalsts, īpaši — plānojot maršrutu un iekļaujot tajā iespējami daudz vēsturisko objektu.

Projekta "Zudusī Latvija" nākotne

Projekts ir ilglaicīgs, un joprojām ikviens ir aicināts iesaistīties tā satura veidošanā, iesūtot jaunus attēlus un fotogrāfijas, kā arī papildinot aprakstu metadatus.

Ideju, kā projektu attīstīt, ir daudz. Piemēram, sadarbībā ar partneriem veidojas tāds virziens kā nozīmīgu, bet neatpazītu fotogrāfiju publicēšana ar aicinājumu sabiedrībai sniegt ziņas par tajās redzamo.

Nozīmīga varētu būt ārzemju partneru piesaiste. Sadarbību varētu izvērst, piemēram, jomā, ko daži digitalizācijas speciālisti nodēvējuši par digitālo repatriāciju. Daudzas Latvijai reiz piederējušās vērtības (mākslas darbi, iespaiddarbi u.c.) gadsimtu gaitā ir izkaisītas pa visu pasauli un faktiski Latvijai zudušas. Fiziski tās diezin vai kādreiz tiks atgūtas, taču mēs varētu iegūt to digitālās kopijas. Tā varētu būt interesanta šī projekta sadaļa. Iespējams, pasaule glabā arī vēl citas liecības par mums, kas pašiem jau zudušas.

Projekta satura papildināšana varētu būt papildu izglītības iespēja skolēniem, pētot sava novada, pilsētas vai pagasta kultūrvēsturi. Piemēram, apmeklējot tuvāko muzeju vai tuvākā apkārtnē dzīvojošos cilvēkus, kuriem ir fotogrāfijas un/vai informācija par tajās redzamajiem objektiem. Skolēni varētu arī skenēt un aprakstīt šos objektus projekta tīmekļa vietnē.

Iespējams, būtu vērtīgi paplašināt kolekcijas saturu ar audio informāciju, jo ne tikai attēls ir pagātnes liecnieks. Ne viss arī attēlos ir saglabājies. Bieži vien liecības par zudušo laiku un objektiem glabājas vienīgi cilvēku atmiņās. Tās var sniegt būtisku informāciju. Tādēļ jau šobrīd Latvijā tiek ierakstīti arī atmiņu stāsti.

• • •

Liels paldies sakāms visiem projekta partneriem, kuri uzticējās "Zudušās Latvijas" idejai! Pateicības vārdi veltāmi arī LNB darbiniekiem, bez kuru līdzdalības nebūtu nodrošināts ne portāls, ne tā saturs. Paldies visiem tiem, kas aktīvi rosās portālā: komentējot, papildinot ar personīgajām fotogrāfijām un daloties ar savām zināšanām!

*Pēc Latvijas Nacionālās digitālās bibliotēkas "Letonica" projekta "Zudusī Latvija" vadītājas **Gintas Zalcmānes** stāstījuma sagatavojusi **Marlēna Krasovska**; attēli no projekta "Zudusī Latvija" kolekcijas*